

POD ZNAČKOU ZKŘÍŽENÝCH MEČŮ

Pod značkou zkřížených mečů se již tři staletí prezentuje zboží, které se stalo ztělesněním luxusu a exkluzivity – porcelán z Míšeň. Zkřížené meče jsou prvním a nejstarším evropským logem zaštiťujícím kvalitu i výlučnost výrobku z města, odkud se již od roku 1710 exportuje „bílé zlato“, užitkový i dekorativní, ručně vytvářený porcelán. Míšeň se stala prvním místem v Evropě, ve kterém bylo odhaleno tajemství výroby porcelánu, do té doby strážného vzdáleným Orientem. Z pověření krále Augusta II. Silného experimentoval lékárník a alchymista Johann Friedrich Böttger (1682 – 1719) ve své laboratoři ve snaze najít cestu k výrobě zlata. Pod technickým dohledem vědce Ehrenfrieda Walthera von Tschinhausena (1651-1708) se Böttgerovi roku 1708 podařilo proniknout do výrobního tajemství „bílého zlata“ - porcelánu. Na základě tohoto úspěchu založil 23. ledna 1710 polský král a saský kurfiřt August II. Silný na zámku Abrechtsburg v Míšni „Královskou manufakturu na výrobu porcelánu“, první výrobní bílého porcelánu na evropském kontinentu.

Luxusní zboží z Míšeň se stalo nejen předmětem spotřeby, ale také předmětem sběratelství. Zprvu zejména dekorativního figurálního porcelánu, postupem doby, především díky vzniku muzeí, také porcelánu užitkového. Nebylo tomu jinak ani v případě nově založeného teplického muzea, které mělo prohloubit nejen obecné znalosti o přírodě, historie a umění, ale prezentací sbírek působit na výtvarnou kvalitu místní řemeslné a průmyslové výroby. Zakladatelé měli na mysli zejména rychle se rozvíjející keramický průmysl na Teplicku a v roce 1874 založenou Odbornou keramickou školu v Teplicích, v níž se vyučovalo až do 50. let 20. století.

Muzejní společnost byla založena roku 1894, v čele stanuli, kromě jiných, také Carlos kníže Clary-Aldringen, průmyslník Reginald Czermack a klenotník Albert Dasch, všichni sběratelé umění včetně míšeňského porcelánu. Albert Dasch, vášnivý sběratel již od 70. let 19. století, vlastnil také exkluzivní soubor evropského porcelánu. Daschova míšeňská kolekce patřila k nejkvalitnějším ve střední Evropě a její dražba v Berlíně roku 1913 byla řazena k událostem roku.

Teplická sbírka keramiky a porcelánu je budována od samého založení muzea, k prvním akvizicím náležely koflíky, konvice, talíře i figurky z míšeňského porcelánu. Počáteční nesystematičnost změnil rok 1899 a nový kurátor muzejních sbírek, ředitel odborné keramické školy v Teplicích, Robert Stübchen-Kirchner. Nasměroval budování sbírky k ukázkové kolekci keramických a porcelánových výrobků určené zejména pro potřeby vzdělávání místních keramiků a žáků školy, v akvizicích nechyběla ani Míšeň. Roberta Stübchen –Kirchnera posléze na místě kurátora vystřídal Hans Klier, další profesor Odborné keramické školy, vyhlášený znalec malby na porcelán. Pod jeho vedením se akvizice v meziválečném období zaměřily především na výrobky 18. a 19. století, v rámci finančních možností byly získávány i předměty vyrobené v míšeňské manufaktuře. Po skončení 2. světové války se kolekce míšeňského porcelánu v teplické muzejní sbírce rozrostla zejména díky konfiskátům a v roce 1953 díky převodu studijní sbírky rušené Odborné keramické školy v Teplicích.

Městské muzeum přesídlilo v roce 1947 do budov teplického zámku. Do muzejní sbírky se dostalo několik kusů míšeňského porcelánu ze zámeckého vybavení a bohaté sbírky užitého umění, která však byla mezi léty 1945 – 1947 v podstatě celá převedena do sbírek jiných muzeí a zámků tehdejší Státní památkové péče (především Umělecko-průmyslového muzea v Praze, zámku ve Veltrusích, Kynžvartu, Boskovic). Po roce 1971 do teplické sbírky přešlo také několik kusů ze zrušených sbírek městských muzeí v Bílině a Krupce.

Soustředování míšeňského porcelánu se nikdy nestalo prvořadým úkolem budování sbírky keramiky a porcelánu teplického muzea. Přesto se podařilo shromáždit soubor, ve kterém jsou ukázkově zastoupeny základní směry tvarování a dekorace užitného porcelánu vytvářené a užívané v průběhu dvou století, přibližně mezi lety 1730 až 1930. Výstava navazuje na loňskou prezentaci výroby tzv. cibulového porcelánu na Teplicku. Jejím cílem není jen připomenutí velkého výročí proslulé manufaktury, ale také připomenutí hodnoty ruční práce a tradice kvalitního řemesla, které míšeňský porcelán a značka zkřížených mečů již po tři století zaštiťuje.

PhDr. Bohuslava Chleborádová, historička umění a kurátorka výstavy